

**Despre problema deseii sau rarei împărtășanii în concepția Sfântului Nicodim
Aghioritul**

Înainte de a intra în reflecțiile asupra Sfintei Împărtășanii – abordate și dezbătute într-un mod cât se poate de laborios, argumentat și întemeiat de către **Sfântul Cuvios Nicodim Aghioritul**, în a înțelege ce este ea, vom face o scurtă **introducere** cu privire la rolul ei în viața creștină, unde este nevoie a pune început prin a arăta temeiul ei și a celorlalte Sfinte Taine în Hristos, Dumnezeu-om. Acest temei stă în temeiul de neclintit al expresiei că Adevăărul este Persoana lui Iisus Hristos și că viața noastră înseamnă participare, experiență, comuniune cu Hristos ca persoană și viață.

„Cuvântul s-a făcut trup și s-a sălășluit între noi”(Ioan 1,14) constituie baza și noua bucurie a Bisericii El a lăsat Trupul Lui (Biserica) și a trimis pe Duhul Său și nu un sistem filozofic și nici n-a întemeiat o nouă religie. De la începuturi până astăzi o găsim strânsă în jurului Mesei Domnului: „Și stăruiau în învățătura Apostolilor și în comuniune, în frângerea pâinii și în rugăciuni” ne spune faptele apostolilor în capitolul 2,42. De atunci în stare permanentă de ascultare ea, Biserica, ca trup a lui Hristos și comuniune a Duhului Sfânt, e fidelă îndemnului Mântuitorului; de la Cina de Taină: „Aceasta să faceți întru pomenirea Mea” (Matei XXVI, 26-28 și cel...) Aici, în adunarea (sinaxa) ci liturgică, se găsește izvorul vieții, centrul ei, de aici decurge învățătura nouă, harul ei sfinților și modul în care ea se conduce. Adevărul ei este **viață; împărtășirea de viață**: „Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi.” (Ioan 6, 53) Deci, Adevărul este viață, ființă și după aceea expunere teoretică, epistenologie. Pentru Sf. Apostol Ioan Adevărul este identic cu viața cu ființa, el depășește neajunul cugetării filozofice a lui Aristotel care vedea viața ca o calitate adăugată ființei, nu ființa însăși. Creștinul trebuie să le rostească **dintr-o răsuflare pe amândouă.**

Toată Evanghelia a 4-a, a Sfântului Apostol Ioan autentifică că cunoașterea este „viață veșnică” sau „adevărata viață” **însăși Iisus Hristos s-a numit Calea, Adevărul și Viața**” (In. 14. 6). Dacă Sfântul Apostol Ioan vede Adevărul ca praxis, trăire, ucenicul său Sfântul Ignatie Teoforul îmbină cunoașterea și viața într-o abordare antologică a Adevărului, viața înseamnă ființă veșnică, adică ființa care nu moare. Hristos este Adevărul nu pentru că este un principiu epistemologic care explică universul, ci pentru că el este viața și mulțimea ființelor își găsește semnificația nesticăciosă întru Hristos, care recapitulează (anakefaleosis) în întregime creația și istoria. Viața Sfintei Euharistii este viața lui Dumnezeu Însuși, ca viață de comuniune divină.

Sfântul Ignatie Teoforul numea Euharistia „leac de nemurire, doctorie pentru a nu muri”. Sfântul Irineu de Lyon (sec. II) a folosit teologia Euharistiei în luptă cu dochetismul și gnosticismul care arată că Hristos a avut trup aparent, arătând că Euharistia este cu adevărat Iisus Hristos, că El este viață și ființă în același timp, că El se dă ca viață, ca comuniune în Sfânta Euharistie.

Prin urmare, atunci când afirmăm că El este Adevărul, mărturisim și trăim învățătura despre Iisus Hristos și opera Sa ca existență personală, **ce ni se comunică în relația Sa cu Trupul Său, Biserica.** Dacă nu ești în Biserică nu poți vorbi de o realitate a experienței personale a lui Iisus Hristos, ce se dă în Sfintele Taine, iar în mod culminant în Sfânta Euharistie. Împărtășindu-te de Hristos ca viață și comuniune poți vorbi după

aceea de o comunicare a Lui până la noi și prin cuvintele sale încorporate în Scriptură sau în Tradiție, de nu totul este verbalism sectar, fraze învățate mecanic din textele Scripturii, răstălmăcite după bunul plac.

O, frate creștine nu tu definești modul și participarea la viața lui Iisus Hristos. Este dată în Biserică din ziu cincizecimii. **Duhul Sfânt**, este Persoana care umple distanța dintre noi și Iisus Hristos, el realizează actul unirii și participării omului la Hristos în istorie. El aduce în Biserică, ca realitate, ca viață, evenimentul Iisus Hristos și realizează în același timp existența Sa personală ca trup sau ca comunitate. Iisus Hristos nu există mai întâi ca Adevăr și apoi ca comuniune, **El este simultan și una și alta**. Nu există distanțe între Iisus Hristos, Biserică și Sfântul Duh, cu atât mai mult între Iisus Hristos și Sfântul Duh. De la întrupare și până la cincizecime se poate urmări biblic această relație existențială, personală între Iisus Hristos și Sfântul Duh. Baza relației de trimitere în lume, în Biserică este fundamentală pe relația lor în sânul Sfintei Treimi.

În cele ce urmează, redăm cu toată fidelitatea textul lucrării *Sfântului Nicodim Aghioritul*, referitor la această serioasă problemă teologică și duhovnicească, pe care el a analizat-o în modul cel mai profund ortodox, și care trebuie adusă mereu în actualitate și în discuție, după cum urmează în cartea: „*Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine*”- *Dosarul unei controverse, mărturiile Tradiției. Studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2006* – lucrare care a constituit sursa bibliografică autentică și de referință, în vederea elaborării acestui material, alcătuit din treisprezece paragrafe (obiecții sau observații):

Prima observație

Sunt unii oameni evlavioși care, neștiind Scripturile, atunci când văd un creștin împărtășindu-se frecvent , îl împiedică și îl ocărăsc, zicând că acest lucru este al preoților: "Dacă vrei să te cumineci frecvent, fă-te și tu preot!" Acestora le răspundem nu cu cuvintele noastre, ci cu cele ale Sfințelor Scripturi, ale Sfințelor Sinoade și ale Sfinților Dascăli ai Bisericii noastre în parte, și spunem că demnitatea preoților este să aducă Ofranda și să săvârșească dumnezeieștile Daruri prin venirea Duhului Sfânt ca niște instrumente, și să mijlocească la Dumnezeu pentru popor, încă să facă și alte lucrări sfinte pe care nu le poate lucra altul nesfințit. Dar în timpul Cuminecării, când se împărtășesc, preoții n-au nici o deosebire față de laici sau monahi, decât numai aceea că preoții îi împărtășesc și pe alții, iar laicii se împărtășesc de la ei; și că preoții se împărtășesc în altar și în chip nemijlocit, fără linguriță, iar laicii și monahii în afara altarului și în chip mijlocit cu lingurița.

Iar că acest lucru este adevărat și preoții n-au nici o deosebire față de mireni în ce privește Cuminecarea, martor este dumnezeiescul Ioan Hrisostom care spune: "Ne-a născut un singur Părinte, am dezlegat toți durerile aceleiași maici (în Sfânta Taină a Botezului), ni s-a dat tuturor aceeași băutură; mai mult, nu numai aceeași băutură, ci și din același pahar; căci tatăl, vrând să ne ducă la afecțiune, a născocit și acest meșteșug, făcându-ne pe toți să bem dintr-un singur pahar, care eeste un semn al unei iubiri intense". Sunt lucruri în care preotul nu se deosebește de cel stăpânit, ca de exemplu, atunci când trebuie să se împărtășească de înfricoșătoarele Taine; căci toți ne învrednicim de ele în chip asemănător, nu ca în Vechiul Testament, unde unele părți ale jertfelor le consuma preotul, iar altele cel stăpânit, și nu era îngăduit poporului să se împărtășească din ce se împărtășea preotul; dar nu acum, când tuturor le stă înaintea un singur Trup și un

singur Pahar. Sfântul Simeon al Tesalonicului spune: "Cuminecarea este pentru toți credincioșii, iar celebrarea nu este pentru arhieru (sau preot), ci ca să fie sfințit Preasfântul Trup și Sânge al lui Iisus Hristos și să fie oferit credincioșilor spre cuminecare și în sine este numai pentru cuminecare". Iov păcătosul, în tratatul său despre Taine, spune: "Sfârșitul, scopul și lucrul ei (al Liturghiei) este împărțirea cu de viață făcătoarele și Sfintele Taine; de aceea ele se dau mai întâi înăuntrul (altarului) preoților sfințiți, iar mai apoi afară celor din popor care sunt pregătiți". De aici urmează cu necesitate ca preoții care slujesc, trebuie să fie gata să se împărțască mai întâi ei înșiși, care aduc Ofranda, apoi și întreg poporul, potrivit Sfântului Clement care spune: "Să se împărțască mai întâi episcopul, apoi preoții, diaconii și ipodiaconii, citeții și cântăreții, asceții și diaconițele, fecioarele și văduvele, apoi copiii și tot poporul în ordine cu respect și evlavie, fără tulburare". Sfântul Iov, de care am amintit adineauri, mai spune că "celor vrednici le este îngăduit să se cuminece și în fiecare zi, în chip asemănător preoților și celor simpli, bărbaților și femeilor, pruncilor și bătrânilor, și tuturor creștinilor de orice vârstă și rang".

Iar acei preoți, care nu-i împărțesc pe creștinii care vin la dumnezeiasca Cuminecătură cu evlavie și credință, sunt judecați de Dumnezeu ca niște ucigași, cum stă scris la prorocul Osea: "Preoții au ascuns calea, au făcut omoruri în Sicheem și au făcut fărădelege în poporul Meu" (Os 6,9). Mă mir și sunt nedumerit că se găsesc asemenea preoți care îi alungă pe cei ce vin la Sfintele Taine, și nu se gândesc că ei înșiși mint în cuvintele pe care le spun. Fiindcă la sfârșitul Liturghiei ei strigă cu glas mare și-i cheamă pe toți credincioșii zicând: "Cu frică, cu credință și cu dragoste să vă apropiați!", adică: Apropiați-vă de Taine și vă împărțiți!, și tot ei desființează apoi cuvintele lor și-i alungă pe cei ce se apropie, și nu știu cum să numesc această neorânduială.

Observația a doua

Unii obiectează zicând că se cade să ne cuminecăm tot la patruzeci de zile și nu la mai puține zile. Câți avansează această obiecție aduc drept justificare a lor o mărturie din Sfântul Ioan Gură de Aur care spune: "De ce postim aceste patruzeci de zile? În vechime muți veneau la aceste Taine pur și simplu și cum se nimerea, mai cu seamă în vremea aceasta (în Joia Mare) când Iisus Hristos a predat acest lucru. Știind deci Sfinții Părinți vătămarea care vine din apropierea cu nepăsare, au stabilit adunându-se patruzeci de zile de post, rugăciune, ascultare și adunări în biserică, pentru ca, toți curățindu-ne cu rigoare în aceste zile prin rugăciuni și prin milostenie, prin post și privegheri, prin lacrimi și mărturisire și prin toate celelalte, să ne apropiem după putință cu conștiința curată". La această obiecție răspundem că cei ce vor s-și susțină opinia au obiceiul de a aduce în ajutor și ziceri ale Sfintei Scripturi sau ale unuia dintre sfinți, ca acel cârlig al lor să nu apară gol, fără momeală. Fiindcă "minciuna, spune dumnezeiescul Ioan Hrisostom, când vrea să fie crezută, dacă nu-și impune temelia unui părut adevăr, nu este crezută". Cum fac și binecuvântații aceștia. Dar nu se cuvine a tăia și a scinda zicerile dumnezeieștii Scripturi separându-le de celelalte ziceri ale lor și a le întrebuița cu forța în scopul propriu. Căci zice același Sfânt Părinte Ioan Gură de Aur: "Să nu cercetăm numai aceasta, ci și tot ceea ce urmează și pentru cine s-a zis și de către cine, de ce, când și cum anume; căci nu este de ajuns a spune că stă scris în Scripturi, nici a rupe și sfâșia mădularele trupului de Dumnezeu insuflatelor Scripturi, și a trage de ele cu forța luându-le goale și lipsite de legătura lor; căci așa au intrat în viața noastră multe

învățăturii stricate, diavolul convingându-i pe cei indolenți să proclame disparat texte din Scripturi și să întunece adevărul lor fie adăugând, fie scoțând ceva din ele.

De aceea și aceștia se cade să spună nu numai ceea ce zice aici Sfântul Ioan Hrisostom: că dumnezeieștii Părinți au stabilit patruzeci de zile în care să postim ca să ne împărtășim. Ci se cuvine să se gândească și la cele pe care acest dumnezeiesc Părinte le menționează mai sus și mai jos în același cuvânt, precum și la cauza pentru care ține la această omilie. Fiindcă, așa cum afirmă ei, ea dovedește că dumnezeiescul Ioan Hrisostom limita întrebuințarea dumnezeieștii împărtășiri numai în ziua de Paști, lucru pe care vor să-l instituie acești apărători ai celor patruzeci de zile, atunci, potrivit opiniei lor, se cade ca ei fie să se împărtășească numai o dată pe an, adică de Paște, și să se asemene celor despre care vorbea atunci Sfântul Ioan Gură de Aur, fie să țină zece păsimesi (perioade de post) pe an, după numărul stabilit de ei pentru a se împărtăși. Dacă însă primul lucru nu le place, iar cel de-al doilea n-ar putea să-l realizeze, atunci să tacă și să nu-l mai acuze, pe lângă alții, și pe Sfântul Ioan Hrisostom și să-l arate prin aceasta ca fiind potrivnic nu numai Apostolilor și Sinoadelor Ecumenice și locale și celorlalți purtători de Dumnezeu Părinți care tratează despre împărtășirea continuă, ci și lui însuși, deoarece tocmai el vorbește mai mult decât alții despre cuminecarea permanentă atât în multe alte omilii ale lui, cât și în aceasta zicând: "Așadar, nu-mi pune în fața acest lucru, ci arată-mi-l pe acela, și anume că așa a poruncit să facem Iisus Hristos, fiindcă eu îți arăt, dimpotrivă, că nu doar că nu ne-a poruncit să păzim anumite zile, dar chiar ne-a dezlegat de nevoia aceasta. Ascultă deci ce spune Sfântul Apostol Pavel; iar când spun Sfântul Pavel, spun Domnul nostrum Iisus Hristos, pentru că Acela pune în mișcare sufletul Sfântului Pavel. Deci ce spune acesta? "Păziți zile și luni și soroace și ani? Mă tem să nu mă fi ostenit la voi în zadar" (Gal. 4,10-11); și iarăși: "Ori de câte ori veți mânca din această Pâine și veți bea din acest Pahar, moartea Domnului vestiți, până când va veni" (I Cor. 11, 26). Iar zicând "ori de câte ori" l-a făcut stăpân pe cel ce se apropie eliberându-l de orice păzire a unor zile. Fiindcă Paștile și Păsimesile nu sunt același lucru, ci una sunt Paștile, iar alta Păsimesile; căci Păsimesile se țin o dată pe an, iar Paștile de trei ori pe săptămână, ba chiar și de patru ori, sau, mai bine zis, ori de câte ori voim. Căci Paștile nu constă în post, ci în Ofranda și Jertfa făcută la fiecare Liturghie. Și că acest lucru este adevărat, ascultă-l pe Sfântul Apostol Pavel care spune: "Hristos, Paștile noastre, pentru noi S-a jertfit" (1 Cor. 5, 7). Așa încât, ori de câte ori te apropii cu conștiința curată, săvârșești Paștile, nu atunci când postești, ci atunci când te împărtășești de această Jertfă. Prin urmare, catehumenul nu săvârșește nicicând Paștile, chiar dacă postește în fiecare an, fiindcă nu se cuminecă din Ofrandă; așa cum, dacă se apropie cu conștiința curată, cel ce nu postește săvârșește Paștile și azi și mâine, ori de câte ori se împărtășește de Sfintele și Dumnezeieștile Taine; căci cea mai bună apropiere are loc nu întru paza soroacelor, ci întru conștiința curată. Noi însă facem tocmai invers: gândul nu ni-l curățim, iar când ne apropiem în ziua aceea, considerăm că săvârșim Paștile, chiar dacă facem zeci de mii de păcate. Dar nu așa stau lucrurile acestea, nu! Ci dacă te apropii în Sâmbăta aceasta (Sâmbăta Mare) cu conștiința vicleană, ai căzut din Cuminecare și ai plecat fără să fi săvârșit Paștile; așa cum, dacă te împărtășești mâine spălându-ți mai înainte păcatele, ai săvârșit în chip riguros Paștile. Ar trebui, așadar, ca această rigoare și intensitate să o avem nu neaparat în păzirea soroacelor, ci în curația apropierei. Și așa cum preferați să suportați toate mai degrabă decât să vă schimbați obiceiul, așa s-ar cădea să-l disprețuiți pe acesta și să preferați să suferiți și să faceți toate, ca să nu vă apropiați

cu păcate; căci este rușine nu a te schimba în mai bine, ci a rămâne la certarea permanentă și scandalul inoportun; fiindcă acest lucru i-a pierdut pe iudei, care, căutând întotdeauna obiceiul cel vechi, au fost târați spre necredință". Și iarăși zice: "Știi că mulți alegă la această sfințită masă din pricina obiceiului sărbătorii. Deși s-ar cădea, cum v-am spus de multe ori, să nu păziți doar sărbătorile pentru ca să vă cuminecați, ci să vă curățiți conștiința și atunci să vă atingeți de sfânta masă. Căci cel spurcat și necurat nu este drept să se împărtășească nici în sărbători cu acel sfânt și înfricoșător Trup; dar cel curat, și care și-a spălat prin pocăință greșelile, este drept să se cuminece cu dumnezeieștile Taine și să se desfăteze de darurile lui Dumnezeu și în sărbători și întotdeauna. Dar fiindcă acest lucru, nu știu cum, este trecut cu vederea de unii, mulți deși sunt plini de zeci de mii de rele, când văd că vine sărbătoarea, că împinși de însăși această zi, se ating de Sfintele Taine pe care nu este legiuit nici măcar să le vadă într-o asemenea dispoziție.

Iată, așadar, că Sfântul Ioan Gură de Aur nu numai că întărește în chip vădit intenția și opinia lui pentru cei ce iubesc să asculte adevărul, dar răstoarnă în chip profetic acest obicei al celor patruzeci de zile păzit cu duh de cârtire și certare de multi. Iar dacă va dori cineva să vorbească despre cele patruzeci de zile pe care spune că le-au fixat dumnezeieștii Părinți, discuția va fi amplă; ci noi să menționăm doar câteva lucruri spre certitudinea celor șovăitori. Creștinii din vremea aceea prăsnuiau Paștile împreună cu evreii pretextând că așa au primit de la Sfântul Ioan Teologul și Sfântul Apostol Filip și de la alții. Și deși mulți dumnezeiești Părinți de la diferite sinoade locale le-au scris de multe ori, tot nu și-au lăsat obiceiul lor până ce nu s-a ținut Sfântul Sinod I Ecumenic din anul 325 care, pe lângă altele, a legiuit și despre Paști să nu le mai prăsnuiască cineva împreună cu iudeii, ci după echinoctiul de primăvară, în zi de duminică, pentru ca să nu mai coincidă cu paștele iudaic.

Cu toate acestea, unii au insistat în răul lor obicei, și acestora li se adresează dumnezeiescul Ioan Hrisostom în omilia aceasta, muștrându-i că disprețuiesc atația dumnezeiești Părinți numai din cauza răului lor obicei. Din aceasta cauză lăuda el atât de mult demnitatea dumnezeieștilor Părinți de la Sinodul I Ecumenic și le atribuie regula celor patruzeci de zile și spune că au fixat-o drept lege, vrând prin aceasta să-i convingă și să tragă spre ascultare și supunere. Căci cine nu știe că Postul Sfintelor Păresimi este legiuit de Sfinții Apostoli, care spun în canonul 68: "Dacă vreun episcop sau preot sau diacon sau ipodiaton sau citeț sau cântăreț nu postește Sfântul și Marele Post de patruzeci de zile ori miercurile și vinerile de peste tot anul, să fie depus ori caterisit din treapta, iar dacă este laic să fie îndepărtat sau afurisit". Sau, poate, zice el, Sfinții Părinți de la Sinodul I au legiuit și au adăugat această Saptamană Mare a Patimilor, cum spune în altă parte același: "De aceea Parinții au întins perioada postului, dându-ne nou prilej de pocăință, ca mai întâi curățindu-ne și spălându-ne pe noi înșine, așa să ne apropiem (de împărtășanie).

Dar prilejul cel mai adevărat, pentru care Sfântul Ioan Gură de Aur spune că Sinodul I a legiuit Păresimile, pare a fi următorul: deoarece creștinii de pe atunci erau nepăsători și nu posteau tot Sfântul și Marele Post de patruzeci de zile, ci unii posteau numai trei săptămâni, alții șase, iar alții în alt mod, fiecare cum se obișnuia în locul său, potrivit descrierii lui Socrate din Istoria bisericească (cartea V, capitolul 22), de aceea Sfinții Părinții ai Sinodului I au înnoit iarăși Canonul 68 al Sfinților Apostoli și au legiuit să se postească neîncălcate toate patruzeci de zile; iar Sfântul Ioan Hrisostom, vorbind

despre această înnoire, susține că au fixat-o acei Sfinți Părinți. Dar fiindcă ei îl pun înaintea dumnezeiescului Hrisostom ca un apărător al celor patruzeci de zile, iar el destramă gândurile lor ca pe o pânză de paianjen, noi să tăcem și să ajungem și la celelalte obiecții sau observații.

A treia observație

Remarcând unii zic că intenția împărtășirii permanente de care vorbesc Sfinții Părinți este ca să nu întoarcem cu totul spatele împărtășirii cu dumnezeieștile Taine; iar dacă unii din multa frică și evlavie se cuminecă cu întârziere și se apropie cu mai multă evlavie de Taine, se împărtășesc cu vrednicie. Noi însă am vrea să-i invităm pe cei ce spun acestea să ne arate de unde și din care mărturii au învățat intenția lui Iisus Hristos și a Sfinților? Nu cumva s-au urcat la ceruri ca Sfântul Apostol Pavel și le-au auzit acolo? Dar Sfântul Apostol Pavel a auzit cuvinte negrăite, pe care omul nu le poate spune (2 Cor. 12,4) și cum le-ar putea spune? Iar dacă sunt altele decât acelea, cum de nu se găsesc scrise în cărțile dumnezeieștilor noștri Părinți? Iar dacă sunt scrise și noi nu le-am găsit, îi invităm să ni le arate. De altfel frica de Taine pe care o invocă nu este după Dumnezeu, precum spune Prorocul: "S-au înfricoșat cu frica acolo unde nu era frica" (Ps 52, 6); fiindcă unde urmează încălcarea poruncilor, acolo se cade să fie și frica, iar nu unde este supunere și ascultare. Dar nici evlavia unora ca aceștia nu este adevărată, ci una plasmuită și fățarnică, fiindcă adevărata evlavie are evlavie față de cuvintele și poruncile Domnului și nu le nesocotește. Iar ei spun acestea nu ca să-i facă pe creștini mai atenți și mai cu evlavie la Împărtășire, ci ca să-i descurajeze și să-i întrerupă cu totul de la aceasta și, prin urmare, ca să le facă pierzanie sufletească. De aceea și Sfântul Chiril al Alexandriei răspunde unor asemenea oameni evlavioși și le spune: "Dacă suntem iubitori ai vieții veșnice, dacă ne rugăm să avem în noi pe Dătătorul nemuririi, să nu refuzăm Euharistia, cum fac unii mai nepăsători, nici diavolul profund cunoscător în născocirea răutăților să nu ne facă din evlavia noastră păgubitoare o cursă și o capcană pentru noi. Căci scris este: "Cel ce mănâncă din această Pâine și bea din acest pahar cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea" (1 Cor. 11,29). Dar cercetându-mă nu mă văd vrednic. Dar când oare vei fi vrednic? Cel ce spune aceste lucruri să audă de la noi următoarele: Atunci când te vei înfățișa lui Iisus Hristos? Căci dacă te vei teme pururea de alunecări, nu vei înceta niciodată să aluneci (căci cine va înțelege greșelile?, potrivit Psalmistului David - 18,13 și te vei găsi pururea nepărtaș de sfințirea mântuitoare. Așadar, socotește drept un lucru mai evlavios să duci o viață potrivit legii; iar împărtășindu-te astfel, crede că ea depărtează nu doar moartea, ci și bolile care sunt în noi, căci, venind în noi, Iisus Hristos adoarme legea trupului care este în membrele noastre, aprinde evlavia față de Dumnezeu și omoară patimile, nemaisocotind greșelile care sunt în noi și vindecându-le ca pe niște boli; căci îl pansează pe cel zdrobit (Iz. 34, 11) și ridică pe cel căzut (Oda 3, 8) ca un Bun Păstor care-și pune sufletul Său pentru oi (Ioan 10,11)". Și iarași același zice: "Așadar, amestecându-se cu trupurile noastre, Sfântul Trup al lui Iisus Hristos îi face vii pe cei în care ajunge și-i menține spre nesticăciune; căci nu este înțeles drept un trup al altuia, ci al Vieții înseși prin fire, având în sine însuși puterea Cuvântului unit cu el și fiind făcut și plin de energia Lui, prin care face vii și păzește spre existența toate. Deci întrucât acestea stau în acest fel, să știe, așadar, cei botezați că dacă umblă arareori și de-abia dacă intră în biserică și stau departe ani îndelungați de binecuvântarea care vine prin Euharistia Domnului Iisus Hristos, și își plămuiesc o evlavie păgubitoare pentru că nu vor să se împărtășească de El în taină, să știe deci că alungă de la ei înșiși Viața veșnică

refuzând să se facă vii. Și deși acest refuz li se pare a fi un rod al evlaviei, ea se preface în cursă și poticneală; căci trebuie mai degrabă să depună toată puterea și ravna care este în ei, ca să se arate năvalnici spre curățirea de păcate și să încerce să ducă o viață cât mai civilizată, și așa să alerge cu îndrăzneală spre împărtășirea de Viață; căci așa vom ajunge deasupra înșelăciunii diavolești și, făcându-se părtași ai dumnezeieștii firi (2 Petru 1,4), vom urca spre viață și nestrucăciune". Iar în explicația sa la canonul 2 al Sinodului de la Antiohia, Ioan Zonara spune: "Iar întoarcere a spatelui n-au numit aici Părinții ura față de dumnezeiasca împărtășanie și nesuportarea Cuminecării din această pricină, ci evitarea ei din motiv de evlavie și că dintr-o smerită cugetare; căci dacă ar fi întors spatele Sfintei Împărtășanii urând-o și scârbindu-se de ea, n-ar fi fost condamnați la îndepărtare ori afurisanie, ci la dezavuare desavarsită și anatema". Îndeajuns au muștrățat dumnezeiescul Chiril și Ioan Zonara pretinsa evlavie a celor nepăsători, care nu naște rodul folosirii și mântuirii, ci moarte sufletească și lipsire desăvârșită de viața veșnică pe care o oferă Cuminecarea frecventă cu dumnezeieștile Taine. Fiindcă toți câți sunt cu adevărat evlavioși nu doar nu disprețuiesc cuvintele Domnului și atâtea sfinte canoane apostolice, sinodale și ale sfinților în parte, dar nici măcar n-ar primi în gândul lor aceasta, temându-se de verdictul și condamnarea neascultării. Despre acești evlavioși adevărați spune Duhul Sfânt prin prorocul Ilie: "Spre cine voi privi, dacă nu spre cel blând, smerit și liniștit și care tremură la cuvintele Mele?" (Ios. 66, 2).

Observația a patra

Unii promovează ideea conform căreia Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca și mulți alți pustnici și asceți s-au împărtășit o singură dată în toată viața lor și această întârziere nu i-a împiedicat să se sfințească. Acestora le răspundem că nici pustnicii nu guvernează Biserica, nici Biserica n-a facut canoanele pentru pustnici, precum zice Apostolul: "Legea nu este pusă pentru cel drept" (I Tim. 1, 9); iar dumnezeiescul Ioan Hrisostom adaugă că: "Toți câți au avut zel pentru filozofia din Noul Testament au ajuns în jurul lui Dumnezeu nu de frică și pedepse, nici de amenințare, ci dintr-o iubire dumnezeiască și dintr-o afecțiune înflăcărată; căci n-aveau nevoie de ordine, porunci și legi ca să aleagă virtutea și să fugă de rău, ci ca niște copii de neam bun și liberi care-și cunosc demnitatea, s-au pus în mișcare de la sine spre virtute fara vreo teamă și pedeapsă".

De altfel chiar și sihaștrii, dacă ar avea mijlocul și nu s-ar cumineca, sunt condamnați ca niște călcători ai sfintelor canoane și disprețuitori ai dumnezeieștilor Taine. Dacă n-au însă mijlocul, sunt nevinovați, precum spune Sfântul Nicolae Cabasila: "Deci dacă sufletele sunt gata și pregătite pentru Taină, iar Domnul vrea să Se sfințească și dorește să se comunice fiecăruia pururea, ce anume împiedica atunci împărtășirea? Negreșit nimic. Deci ar spune cineva: dacă cineva dintre cei vii are în suflet cele zise mai înainte, dar n-ar veni la Taine, va avea oare de acolo o sfințire cu nimic mai mică? Nu oricine, ci numai dacă cineva nu se poate apropia trupește, precum sufletele morților și cum sunt cei ce rătăcesc în pustii, în munți, în peșteri și în crăpăturile pământului (cf. Evr. II, 38), cărora le este cu neputință să vadă jertfelnic și preot; căci pe aceștia i-a sfințit cu sfințirea aceasta în chip nevăzut Iisus Hristos Însuși. Dacă însă cineva, deși poate, nu se apropie de Masă, acestuia îi este cu desăvârșire imposibil să dobândească sfințirea care vine de la acestea, nu pentru că nu a venit pur și simplu, ci pentru că deși putea, n-a venit. Și de aceea este vădit că are sufletul gol de cele bune datorate; căci cum are un imbold și o râvnă de a veni la această Masă cel care poate alerga ușor la ea, dar nu vrea? Și cum

are credință în Dumnezeu cel ce nu se teme de amenințarea care vine din cuvintele Domnului pentru cei ce trec cu vederea această Cină? Cum ar putea crede că iubește cele pe care nu le primește deși poate să le primească? De aceea nu este nimic nou dacă sufletelor desfăcute de trupuri care nu sunt vinovate de o asemenea răutate, Domnul nostrum Iisus Hristos le acorda părtășie la această Masă".

A cincea observație

Unii apreciază că Sfânta Împărtășanie este un lucru mare și înfricoșător, și de aceea are nevoie de o viață sfântă, desăvârșită și îngerească. Că Taina dumnezeieștii Împărtășanii este mare și înfricoșătoare și are nevoie de o viață sfântă și curată nu se îndoiește nimeni. Numai că numele "sfânt" înseamnă multe. Sfânt este numai Dumnezeu, pentru că El are sfințenia naturală și nu dobândită, iar oamenii care s-au învrednicit de Sfântul Botez primesc sfințenia prin împărtășirea de Dumnezeu Cel Sfânt și de aceea se numesc sfinți, fiindcă au primit sfințirea prin harul Preasfântului Duh din nașterea din nou de sus. Și, pe lângă aceasta, primesc mereu sfințirea de la dumnezeieștile Taine; și pe cât se apropie de Dumnezeu prin lucrarea poruncilor Sale de om, pe atâta urcă spre desăvârșire sfințindu-se; și iarăși, pe cât se depărtează de Dumnezeu prin omiterea poruncilor, pe atât sunt stăpâniți de patimi și răutatea sporește în ei fiind lipsiți de sfințire; căci răutatea nu este nimic altceva decât lipsa binelui. Așa încât cei ce s-au învrednicit de nașterea din nou a Duhului Sfânt nu sunt împiedicați să se numească sfinți și, prin urmare, să se împărtășească permanent de dumnezeieștile Taine ca niște fii după har ai lui Dumnezeu Cel Sfânt. De aceea, dumnezeiescul Hrisostom zice că: Cele sfinte se cuvine să fie date sfinților, iar nu celor necurați și întinați; iar vrând să arate deosebirea sfinților spune: "Deci nici un păcătos să nu se apropie; sau mai bine nu spun nici un pă- cătos, fiindcă atunci mă opresc de la dumnezeiasca Masă mai întâi pe mine însumi; ci nimeni care rămâne păcătos să nu se apropie; căci știu că toți suntem în pedepse și că nimeni nu se poate lăuda că are o inimă curată. Dar lucrul cumplit nu este că nu avem o inimă curată, ci că deși nu avem o inimă curată, nu venim la Cel ce poate să o facă curată". Iar Sfântul Teodoret al Cirului spune: "Din câți se împărtășesc de Iisus Hristos, unii se împărtășesc ca niște oi, cu alte cuvinte, dobândind virtutea desăvârșită, iar alții ca niște iezi, adică stergându-și prin pocăință petele păcatelor". Deși aceștia acordă numai celor desăvârșiți îngăduința de a se cumineca permanent, dumnezeieștii Părinți par totuși a nu cere de la cei ce se împărtășesc desăvârșirea, ci doar o îndreptare a vieții prin pocăință. Căci așa cum în această lume văzută nu toți oamenii au aceeași vârstă tot așa și în lumea duhovnicească a Bisericii stările sunt diferite potrivit parabolei semănătorului: și cel desăvârșit aduce lui Dumnezeu rod înmulțind (sămânța primită) de o sută de ori, cel mijlociu de saizeci de ori, iar începătorul de treizeci de ori (Mt 13, 23), fiecare după puterea lui și nimeni nu este respins de Dumnezeu pentru că nu aduce rod însutit.

Noi însă, dacă vrem să gândim bine, să spunem că este imposibil să vină cineva la desăvârșire fără împărtășirea continuă cu Sfintele Taine; căci fără ea nu poate realiza iubirea, fără iubire nu poate realiza nici ascultarea de poruncile stăpânului, iar fără ascultare nu poate realiza nici desăvârșirea. Fiindcă, așa cum spune înțeleptul Solomon, "începutul înțelepciunii este pofa cea adevărată de învățatură, iar îngrijirea de educație are în ea iubirea, iubirea are în ea paza legilor, atenția lasupra legilor este întărirea nestrăciunii, iar nestrăciunea ne face să fim aproape de Dumnezeu. Prin urmare, pofa de înțelepciune duce la împărăție" (Sol. 6,17-20). De aceea, și cel întru sfinți avva Apollo, știind că Sfânta Împărtășanie este desăvârșirea iubirii dumnezeiești, o numără

împreună cu porunca iubirii și spune că de aceste doua porunci: împărtășirea frecventă și iubirea de aproapele, cuprinde toată Legea și Prorocii. Dar ce nevoie avem să vorbim multe? Cum se împărtășesc oare la patruzeci de zile cei ce avansează acestea: ca niște desăvârșiți sau ca niște păcătoși și nedesăvârșiți? Dacă se împărtășesc ca niște nedesăvârșiți, atunci se cade să se cuminece mai frecvent, potrivit hotărârii lor, iar dacă se împărtășesc ca niște nedesăvârșiți, se cade să se împărtășească mai frecvent ca să devină desăvârșiți, cum spuneam mai sus. Întrucât pruncul nu crește să ajungă bărbat fără hrană trupească, cu atât mai mult nu ajunge la desăvârșire sufletul fără hrană duhovnicească. Și precum înțelepții din afară spun că trei sunt lucrurile care se văd la un prunc: ceea ce se hrănește, lucrul prin care se hrănește și ceea ce hrănește, atunci ceea ce hrănește este sufletul, ceea ce se hrănește este trupul însuflețit, iar lucrul prin care acesta se hrănește este chiar hrana. Tot așa, spune Gavriil al Filadelfiei, urmează lucrurile și în nașterea din nou duhovnicească: "Și aici este ceea ce se hrănește, adică omul botezat și născut din nou; lucrul prin care se hrănește, adică preacuratele Taine, și ceea ce hrănește, adică harul dumnezeiesc care le preface pe acestea în Trupul și Sângele Mântuitorului nostru". De aceea spune și Marele Vasile că acela care s-a născut din nou prin Botez trebuie să fie hrănit cu împărtășirea dumnezeieștilor Taine. Dacă însă se împărtășesc ca niște păcătoși, atunci nu se cade să se împărtășească nici o dată la patruzeci de zile, și nici măcar o dată pe an, cum spune Sfântul Ioan Hrisostom: "Așa cum cel ce nu are nici un lucru rău pe conștiința lui trebuie să se apropie în fiecare zi, așa cel ce zace în păcate și nu se pocăiește, nu este lucru sigur să se apropie nici de sărbători; căci nu apropierea o dată pe an ne eliberează de învinuiri, dacă ne apropiem cu nevrednicie, ci însuși acest lucru ne condamnă încă și mai mult, pentru că apropiindu-ne o singură dată, nici atunci nu ne apropiem în chip curat. De aceea vă rog pe voi toți să nu vă atingeți de Taine pur și simplu din pricina necesității impuse de sărbătoare". Și altundeva același zice: "Fiindcă preoții nu-i știu pe toți păcătoșii care se împărtășesc cu nevrednicie, de multe ori Dumnezeu face acest lucru și-i predă satanei; căci atunci când se întâmplă boli, uneltiri, doliu și necazuri și altele asemenea, ele au loc din aceasta pricină. Acest lucru îl arată Pavel zicând așa: "De aceea sunt între voi mulți bolnavi și neputincioși și mor destui" (I Cor. 11, 30). Dar cum aceasta, zic ei, când ne apropiem o dată pe an? Fiindcă acesta este lucrul cumplit: faptul că hotărâști vrednicia apropierii nu cu curatia gândului, ci printr-un interval de timp; și că socotești că a nu te apropia de multe ori este evlavie, neștiind că apropierea cu nevrednicie, chiar de se va face o singură dată, te-a întinat; iar dacă se face de multe ori, dar cu vrednicie, te-a mântuit. Nu este o îndrăzneală faptul de a te apropia de multe ori, ci a te apropia cu nevrednicie, chiar și o dată în tot anul. Noi însă, suntem atât de lipsiți de minte și nenorociți, că deși facem tot anul mii de rele, nu ne facem nici o grijă să ne dezbrăcăm de ele, și socotim că ne este de ajuns să nu îndrăznim să ne apropiem încontinuu și ofensator de Trupul lui Hristos, negândindu-ne că și cei ce L-au răstignit pe Iisus Hristos L-au răstignit o singură dată, iar dacă L-au răstignit o singură dată, urmează oare de aici că păcatul lor este mai mic? Și Iuda L-a vândut o dată, și oare acesta l-a scutit oare de osândă? De ce să măsurăm lucrul cu timpul? Timpul apropierii să ne fie conștiința curată!". Și iarăși: "Deci pe cine să-i primim? Pe cei ce se apropie o dată? Pe cei ce se apropie de multe ori? Pe cei ce se apropie de puține ori? Nici pe cei ce se apropie o dată, nici pe cei ce se apropie de multe ori, nici pe cei ce se apropie de puține ori, ci pe cei ce se apropie cu conștiința curată, cu inima curată, cu viața ireproșabilă. Unii ca aceștia să se apropie pururea, iar cei ce nu sunt așa nici măcar o singura dată. De ce?"

Fiindcă își primesc condamnare, osândă și pedeapsă". Dar nu știm de ce acești binecuvântați nu ascultă aceste lucruri, ci cer de la cei ce se împărtășesc o viață și o stare îngerească. Dacă oricine s-a botezat și a fost născut din nou prin Sfântul Botez făgăduiește să ducă o viață îngerească este în chip vădit pentru că se forțează pe cât îi stă în putință să săvârșească poruncile Stăpânului, precum este poruncit (Mat. 11, 12); căci a împlini și a săvârși totdeauna poruncile dumnezeiești este propriu cetelor îngerești. Așa încât și cei botezați care păzesc poruncile dumnezeiești nu sunt prin aceasta departe de conduita îngerilor și pentru că se străduiesc să păzească în trup curăția îngerilor netrupești, precum strigă Apostolul și zice: "Cetățenia noastră este în ceruri" (Filip. 3, 20), adică cetățenia noastră, a creștinilor, este cerească și îngerească. Dar și Sfântul Ioan Hrisostom zice: "Să ne atragem, așadar, ajutorul imbatabil al Duhului păzind poruncile și nu vom fi cu nimic mai prejos decât îngerii". Și iarăși: "Cel ce se mântuiește primește un dublu har: își face viu sufletul și se face pasăre care atinge bolțile cerești".

Observația a șasea

Referindu-se la dumnezeiasca Împărtășanie, unii pun înaintea cuvântului spus în Proverbe (25,16) și spun: "Când găsești miere, mănâncă îndeajuns, ca nu cumva mâncând peste măsură să vomți". La aceste sofisme ne rușinăm să facem întâmpinare. Fiindcă, potrivit lui Grigorie Sinaitul și altor părinți, mâncarea mierii nu se înțelege cu referire la dumnezeieștile Taine, ci despre contemplația mentală și desăvârșire. Iar dacă ei o iau cu referire la dumnezeieștile Daruri, eu îl ascult pe același grăitor în proverbe care-mi spune: "Mănâncă miere, fiule, căci bună este ceara; ca să-ți îndulcești gâtul. Așa vei simți înțelepciunea în suflet; căci dacă o gasetti, bun va fi sfârșitul tău și nădejdea nu te va părăsi" (Poor. 24,13-14). "S-ar fi convenit să ne spună însă cum anume înțeleg pe acel "îndeajuns"; fiindcă nu avem altă măsură pentru împărtășire decât sfintele canoane ale Apostolilor și ale întregii Biserici a lui Hristos: și anume să ne cuminecăm (dacă este cu putință și în fiecare zi, iar dacă nu) fie de patru ori pe săptămână, cum spun Sfinții Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, fie cel puțin în fiecare sâmbătă și duminică și în celelalte zile de sărbătoare; așa cum Apostolul poruncește soților să se abțină unii de la alții în zilele în care se cumineca cu dumnezeieștile Taine zicând: "Nu vă lipsiți unii de alții, decât, de comun acord pentru o vreme, ca să petreceți în post și rugăciune" (1 Cor. 7,5). Iar Sfântul Dionisie al Alexandriei spune: "Sâmbăta și duminica soții să se abțină de la comuniunea fizică unii cu alții, pentru că în acestea se aduce lui Dumnezeu jertfa duhovnicească" (canonul 4). Dar și Sfântul Grigorie Palama - Arhiepiscopul Tesalonicului vorbește despre sărbători zicând așa: "Ziua întâi a săptămânii - care se numește duminica pentru că este închinată Domnului Care a înviat în ea din morți și ne-a arătat dinainte și ne-a încredințat învierea cea de obște, în care orice lucru pământesc va înceta - să o sfințești și să nu faci în ea nici un lucru din cele ale vieții, afară de cele neaparat necesare, iar celor aflați sub ascultarea ta sau împreună cu tine să le dai toată ușurarea, ca să slaviți împreună pe Cel ce ne-a câștigat prin moartea Sa și a înviat împreună cu El firea noastră; să-ți aduci aminte de veacul viitor și să meditezi la toate poruncile și îndreptările Domnului. Și să te cercetezi dacă n-ai călcat sau omis vreo porunca și să te îndreptezi în toate, și să insiști în această zi în biserica lui Dumnezeu, să ieși parte la adunările ce se fac în ea și să te împărtășești cu credință sinceră și conștiința neosândită cu Sfântul Trup și Sânge al lui Iisus Hristos și să pui început al unei vieți mai riguroase, să te înnoiești și să te pregătești pentru primirea bunătăților veșnice viitoare. Așa să sfințești ziua sâmbetei (odihnei), odihnindu-te prin nelucrarea celor rele; iar cu

duminica să unești și marile sărbători legiuite, făcând și în ele aceleași lucruri și abținându-te de la aceleași".

A șaptea observație

Unii, puși în mișcare de o frică lipsită de Dumnezeu, numesc erezie împărtășirea continuă zicând că așa cum ceibotezați în afara predaniei Bisericii sunt eretici, așa sunt eretici și câți se împărtășesc încontinuu. Noi însă ne mirăm într-adevar ce sa la niște cuvinte atât de îndrăznețe? Spunem doar că potrivit acestei opinii urmează că sunt eretici totii sfinții, nu numai câți îi îndeamnă pe credincioși la dumnezeiasca împărtășire, ci și câți primesc cuvintele lor; precum și toți preoții câți liturghisesc și se împărtășesc în fiecare zi - vai ce blasfemie! - și mai ales sfantul Apollo care era renumit în sfințenie și avea cinci mii de ucenici sub ascultarea lui; despre acesta Sfântul Ieronim scrie că s-a dus și l-a găsit că "după ce am făcut rugăciune, spălându-ne picioarele și punând masa, ne-a sărutat sufletește și trupește, adică ne-am cuminecat împreună cu ei cu dumnezeieștile Taine, cum facem în fiecare zi; iar după masă noi ne-am odihnit, iar ei mergând în pustie, s-au rugat în genunchi până a doua zi când a venit vremea adunării (slujbei). Și după ceasul al noualea și vecernie s-au împărtășit; iar după cuminecare, unii au șezut și au mâncat, alții mai înflăcărați s-au dus în liniștire (isihie), trăind numai cu puterea împărtășirii. Și pururea pomenitul ne-a spus multe povestiri folositoare de suflet, mai cu seamă ca să ne cuminecam în fiecare zi cu dumnezeieștile Taine și să-i primim pe străini ca pe niște îngeri ai lui Dumnezeu, ca Avraam, Lot și alții asemenea lor, fiindcă de aceste două porunci atârnă toată Legea și Prorocii".

Așadar, dat fiind că întreg corul dumnezeieștilor Părinți este alcătuit din sfinți și robi adevațați ai lui Hristos, de aici urmează, dimpotrivă, ca aceștia, care pun înainte unele ca acestea, sunt de fapt potrivnici atât Apostolilor, cât și Sinoadelor ecumenice și locale și sfinților în parte; și nu numai acestora, ci și însuși Domnului Care spune: "Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică (Ioan 6,54) și iarăși: "Aceasta să faceți întru pomenirea Mea" (Mat. 22,19), adică în fiecare zi și întotdeauna, cum explică dumnezeiescul Ioan Hrisostom, așa cum am văzut mai înainte. Sfântul Timotei al Alexandriei îi primește la împărtășire în fiecare duminică chiar și pe demonizați, dacă nu hulesc/blasfemiază dumnezeieștile Daruri, zicând: "Și credinciosul demonizat, dacă nu defaimă sau hulește/blasfemiază Taina, să se cuminece; nu însă în fiecare zi, îi este de ajuns numai în fiecare duminică" (canonul 3). Dumnezeieștii Părinți îi primesc încontinuu la împărtășirea cu dumnezeieștile Taine nu numai pe cei sănătoși, dar chiar și pe cei demonizați, iar binecuvantații aceștia nu-i primesc nici pe cei ce au mintea întreagă, ci caută să se arate mai legali decât legea.

Observația a opta

Unii precizează spunând: "Oare ei, ca niște oameni, nu sunt chinuiți de patimi, de lăcomia pântecelui, slava deșartă, râs, vorbire deșartă și alte asemenea? Și cum vor să se cuminece frecvent?" Acestora le răspunde Sfântul Anastasie al Antiohiei și spune: "Sunt mulți care, deși se împărtășesc o dată pe an se predau păcatului, și alții care se împărtășesc mai des, se feresc de multe ori de la multe rele, temându-se de osânda împărtășirii. Deci dacă greșim cu unele lucruri mici și omenești și ușor de iertat, furați de limbă, de auz, de ochi, de slava deșartă, atunci făcându-ne reproșuri noua însine și mărturisindu-ne lui Dumnezeu, să ne împărtășim așa cu Sfintele Taine crezând că împărtășirea dumnezeieștilor Taine se face spre curățirea de asemenea păcate; dacă însă facem lucruri grele, rele, trupești și necurate și avem ranchiuna pe aproapele, să nu ne

atingem nicidecum de dumnezeieștile Taine. Dar întrucat suntem oameni trupești și neputincioși, târâți de multe păcate, Dumnezeu ne-a dat felurite jertfe spre iertarea păcatelor, pe care dacă I le aducem, ne curăță spre apropierea de Sfintele Taine; căci milostenia este o jertfă curățitoare de păcate; căci zice prorocul David: "Jertfa lui Dumnezeu: duh zdrobit, inima umilită și smerită Dumnezeu nu o va urgisi" (Psalm. 50,18). Dacă-I aducem lui Dumnezeu aceste jertfe, chiar dacă avem unele scăderi omenești, putem să ne apropiem de Sfintele Taine cu frică și cu cutremur, cu străpungere și mărturisire, ca femeia care avea scurgere de sânge care s-a apropiat de Iisus Hristos plângând și tremurând (cf. Mat. 9,20); căci este păcat spre moarte și este păcat spre pocăință; iar pocăința adevărată poate vindeca toate; căci altă iertare are cel ce se apropie de Sfintele Taine cu frică și cu cutremur, cu mărturisire și străpungere, și altă pedeapsă are cel ce se apropie de dumnezeieștile Taine fără frică și cu dispreț; căci celor ce se apropie cu dispreț și nevrednicie nu numai că nu li se da iertarea păcatelor, dar, mai mult, intră în ei diavolul; dar cei ce se apropie cu frică și cutremur de dumnezeieștile Taine nu doar că se sfințesc și primesc iertarea păcatelor, dar îl alungă din ei înșiși și pe diavolul". Dar cu toate aceste mărturii potrivnice ale sfinților dascăli ai Bisericii, unii nu încetează, ci avansează încă o altă obiecție pe care o vom enunța în cele ce urmează:

A noua observație

Pentru că în vremea aceea se împărtășeau cei mai mulți și foarte puțini nu se împărtășeau, de aceea dumnezeieștii Părinți îi canonisesc pe cei foarte puțini ca să nu se scandalizeze cei mai mulți. Acum însă, fiindcă cei mai mulți nu se împărtășesc, ci numai câțiva puțini, trebuie să nu se împărtășească și aceștia puțini, ca să nu se facă neorânduială în Biserică și să-i scandalizeze pe cei mulți. Cei ce spun acestea s-ar cădea să știe ce înseamnă scandal și neorânduială, și abia atunci să avanseze acești termeni; fiindcă scandal este și se spune ceea ce depărtează pe om de Dumnezeu și-l apropie de diavol, cum spune Sfântul Vasile cel Mare Marele: "Lucrarea păcatului înstrăinează de Domnul și apropie de diavol"; și iarăși: "Tot ce se opune voii Domnului este scandal". Sau ca să vorbesc mai limpede: scandal este orice obstacol pus în drum ca să se împiedice de el trecătorul, precum îl roagă prorocul pe Dumnezeu să-l izbăvească de unele ca acestea zicând: "Păzește-mă, Doamne, de mâna păcătosului, scoate-mă de la oamenii nedrepti, care au gândit să împiedice pașii mei; ascunsu-mi-au cei mândri cursa și au întins cu funii picioarelor mele; pe cărare pietre de poticneală mi-au pus mie" (Psalm. 139,4-5). Deci, dat fiind că odinioară cei mai puțini îi scandalizau în acest chip pe cei mai mulți fiindcă-i trăgeau spre nepăsare și călcarea poruncii lui Dumnezeu, așa cum acum cei mulți îi scandalizează pe cei puțini trăgându-i spre nesocotirea poruncii, ce anume se cade să facem? Așa cum atunci cei puțini își tăiau voia și urmau celor mulți făcând voia lui Dumnezeu, așa și acum cei mulți se cade să-și taie voia lor și să-i urmeze pe cei puțini făcând voia lui Dumnezeu, iar nu aceia să lase porunca lui Dumnezeu pentru că sunt puțini și să urmeze călcării poruncii din cauza celor mulți. Căci dacă așa s-ar face lucrurile, atunci s-ar fi căzut ca și prorocul Ilie și Apostolii și atâția alți Părinți câți s-au luptat pentru adevăr, să acopere adevărul și să urmeze celor mulți, fiindcă aceștia erau puțini. De aceea Sfântul Vasile cel Mare zice: "în ceea ce privește voia Domnului trebuie să arătăm o îndrăzneală fermă, chiar dacă unii se scandalizează".

Iar dacă unii spun că se scandalizează neputând să-i vadă împărtașindu-se, să înțeleagă singuri că acest lucru este un rezultat fie al invidiei, fie al urii de frați. Deci nu se cade să disprețuim poruncile lui Dumnezeu ca să nu se scandalizeze oamenii, cum

spune dumnezeiescul Ioan Hrisostom: "Până într-atât să ne îngrijim să nu-i scandalizăm pe oameni, cât să nu le dăm și oferim noi înșine prilej; dar dacă, fără sa le dăm noi prilej, ei vor să ne învinuiască pur și simplu, atunci să râdem și să plângem (pentru nebunia lor). Tu poartă de grijă să te porți bine înaintea Domnului și a oamenilor; dacă însă te îngrijești să te porți bine, iar acela te batjocorește, să nu-ți faci griji deloc. Căci așa zicea Iisus Hristos celor ce se scandalizau de El: "Lasă-i!, căci sunt călăuze oarbe orbilor" {Mat. 15,14). Pentru că atunci când scandalizarea vine de la noi, vai nouă! Dar când nu vine de la noi, nu avem păcat. Și iarăși: "Vai vouă!, pentru că din pricina voastră este blafemiat Numele lui Dumnezeu" {Rom. 2,24). Ce deci? Dacă eu fac ceva din cele ce trebuie făcute, iar altul hulește? Atunci nu tu ai păcat, ci acela; căci prin acela este blasfemiat. Căci atunci când ceva din cele plăcute lui Dumnezeu este oprit din cauza scandalizării altuia, trebuie să nu băgăm de seamă; trebuie să ne facem însă griji atunci când din pricina aceluia suntem siliți să-L supărăm pe Dumnezeu. Căci, spune-mi!, dacă vorbind noi și luându-i în râs pe bețivi, cineva se scandalizează, voi înceta oare să vorbesc? Nu. Căci în toate este bine să se cunoască măsura. Mulți au blasfemiat! pentru că o fată frumoasă a rămas fecioară și-i defăimau pe cei ce o catehizau. Ce deci? Trebuia oare ca aceia să înceteze din această pricină? Nicidecum. Căci n-au făcut nimic potrivit, ci mai degrabă un lucru care-i place lui Dumnezeu. întotdeauna se cade să urmăm legilor lui Dumnezeu și să ne sârguim să nu oferim nici un prilej de scandal, pentru ca noi să fim nevinovați, și să ne învrednicim de iubire de oameni de la Dumnezeu". Acestea deci despre scandal; iar neorânduiala este atunci când un lucru se face afară de rânduiala lui. Iar întrucât rânduiala și legea Bisericii este ca toți creștinii, ce se găsesc de față la dumnezeiasca Liturghie și nu sunt sub canon, să se împărtășească, este evident că fac neorânduială călcând legile Bisericii câți nu se cuminecă. De aceea zice și proorocul Avacum: "Soarele s-a ridicat și luna a stat în rânduiala ei" (Oda 4); adică: Soarele dreptății, Iisus Hristos Dumnezeu nostru, S-a înălțat pe cruce și luna, adică Biserica, a stat în rânduiala ei, adică în voința și porunca lui Dumnezeu, din care a căzut. Așadar, câți fac ceva în afara poruncii lui Dumnezeu aceștia fac scandalurile și neorânduiele, iar nu se luptă după putere să păzească poruncile Stăpânului.

Observația a zecea

Alții pun înainte Tomosul Unirii și spun că este un canon scris în Ceaslov care hotărăște că creștinii trebuie să se împărtășească de trei ori pe an. Acest canon pe care-l pun înainte binecuvântații aceștia, dacă este falsificat, dar și dacă ar fi autentic, vă rog să-mi spuneți: este oare convenit și drept ca el să aibă mai multă putere decât atâtea și atâtea trâmbițe ale Duhului Sfânt pe care le-am menționat? Căci scriu legile imperiale că orice lege de la aceștia, adică imperială, s-ar găsi potrivnică sfintelor canoane ale dumnezeieștilor Părinți, să fie nevalidă. Iar dumnezeiescul Ioan Hrisostom spune că obiceiul potrivit dumnezeieștilor canoane să se întrerupă; și, iarăși, zice: "Greu este obiceiul, cumplit și cu anevoie de păzit; prin urmare, pe cât știi puterea obiceiului, pe atât sârguiește-te să te eliberezi de obiceiul rău și să te muți spre un altul, mai folositor"; Deci cum caută aceștia să recomande acest obicei vătămător de suflet? Dar fiindcă aceștia caută să acopere adevărul cu canonul acesta, noi vom arăta pe scurt sensul exact al acestui canon, ca să se arate adevărul curat și nimeni să nu se amăgească. Acest canon s-a făcut din aceasta pricină: Pentru ca împăratul Leon cel înțelept (886-912) a venit la a patra căsătorie, a fost îndepărtat/afurisit de patriarhul Nicolae (901-907); iar împăratul l-a silit pe Nicolae să iasă din scaun fiindcă nu voia să-i îngăduie căsătoria a patra, și a pus în

locul lui pe Eftimie (907-912) care a desființat îndepărtarea/afurisenia împăratului. Cu acel prilej arhieriei și împăratul s-au împărțit în doua: unii erau cu patriarhul Nicolae, alții cu Eftimie. După ce împăratul Leon a murit, a venit împărat în locul său fratele lui, Alexandru (912-913), care l-a silit pe Eftimie să iasă din scaun și l-a pus iarăși patriarh pe Nicolae (912-925). Murind și Alexandru, a venit împărat nepotul său, adică fiul lui Leon, Constantin Porfiroghenetul (913-959); iar socrul acestuia, Roman (920-944), avea demnitatea de părinte al împăratului. Aceștia au adunat un sinod în anul 920 d. Hr. și au împiedicat nu doar căsătoria a patra, dar au făcut un canon și împotriva căsătoriei a treia, care spune: "Dacă cineva a ajuns la vârsta de patruzeci de ani și, fără să se rușineze de fire și fără să se îngrijească de viața creștină cuviincioasă datorată, ci numai de pofta pătimașă, se grabește spre căsătoria a treia, cu toată rigoarea și paza hotărâm ca acesta să rămână neîmpărțășit până la cincini ani și nicidecum să nu i se scurteze acest timp, dar chiar și după ce se va fi învrednicit din nou de preacurata împărțășanie, să nu-i fie îngăduit să vină la împărțășanie în altă vreme decât numai la mântuitoarea înviere a lui Iisus Hristos Dumnezeuul nostru, din cauza curățirii din nou, după putință, prin înfrânarea anterioară a postului; Iar dacă cineva, fiind în vârsta de treizeci de ani și având copii din căsătoriile anterioare, se leagă cu o a treia femeie, și acesta să rămână neîmpărțășit de cu Preasfintele Taine până în al patrulea an fără iertare; după care se învrednicește iarăși de împărțășirea Tainelor, dar să se bucure de ele numai de trei ori pe an: o dată de mântuitoarea înviere a lui Iisus Hristos Dumnezeuul nostru; a doua oară de Adormirea Preacuratei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea; iar a treia oară de Nașterea lui Hristos Dumnezeuul nostru, pentru că acestora le premerge post și folosul care vine de la acesta".

Actul acestui sinod s-a numit Tomosul Unirii, fiindcă arhieriei și poporul, care mai înainte erau împărțiți din cauza căsătoriei a patra lui Leon, s-au unit din nou. Nu știu însă cine a binecuvantat, fie din lipsa de învățătură, fie vrând să-i împiedice pe creștini de la viața veșnică a prescurtat canonul acesta și așa l-a introdus în Ceaslov. Iar binecuvantații noștri duhovnici găsindu-l aici l-au răspândit în întreaga lume, împovărându-i cu epitimia și canonul celor căsătoriți a treia oară pe toți creștinii feciorelnici căsătoriți o singură dată, sau de doua ori, de orice vârstă. Dar eu nu mă mir atât de duhovnici, cât mă mir că bunii arhieriei și păstori n-au trâmbițat numaidecât cu trâmbițele insuflate de Dumnezeu ale adevărului, ca să înfiereze pe semănătorul unei asemenea neghine și să smulgă această plantă putredă din Biserică, pentru că ei au de la harul Duhului Sfânt puterea de a menține cele bune și a îndrepta cele ce au nevoie de îndreptare. Dar poate că arhieriei vor pretexta că, întrucât se găsesc sub jugul otomanilor și sunt loviți de multe griji, unele ca acestea sunt încredințate dascălilor și predicatorilor. Iar aceștia, unul vrând să nu-și piardă liniștea iar altul justificând alte pretexte, toți refuză și aruncă povara de la unul la altul, acoperind ca într-un mormânt cuvântul lui Dumnezeu și adevărul, și tăcând arată că sunt de acord să se facă unele ca acestea; precum spune dumnezeiescul Meletie Mărturisitorul "Iar dacă cineva, care are cunoașterea și stie bine cele ale adevărului, îl ascunde în unele moduri, nu-l proclamă deschis și nu-l spune cu îndrăzneală, nici nu se ține de dumnezeieștile și veneratele canoane și nu pune înaintea legile Părinților, pe drept cuvânt se supune unei pedepse nu mai mici (decât a celor care le încalcă). Cel ce trece sub tăcere adevărul îl ascunde pe Domnul Hristos în mormânt, precum a zis mai înainte un Părinte, și altul spune iarăși: a trece sub tăcere buna cinstire a lui Dumnezeu este primejdie mare cu adevărat, osândă veșnică și prăpastie a pierzaniei.

Nu este drept, nu este îngăduit, nu este cuvenit ca binecinstitorii să tacă atunci când cei ce se străduiesc să recomande amăgirea și rățacirea, nesocotesc legile. Iar atunci când spune cineva dintre cei mari, primejdia și vătămările îl privesc pe Dumnezeu și vreuna este atribuită Lui, care binecinstitor va tăcea? Care va sta liniștit? Căci tăcerea înseamnă consimțământ. Acest lucru îl arată limpede înaintemergatorul Domnului și Macabei care pentru acea mică prescripție a Legii s-au primejduit până la moarte și n-au cedat nimic din ale Legii. De multe ori războiul se cunoaște a fi lăudabil, iar lupta se arată mai bună decât o pace vătămătoare de suflet. Căci este mai bine a rezista celor ce nu cugetă bine decât a le urî în chip rău într-un gând cu ei separându-ne de Dumnezeu și unindu-ne cu ei". Iar Sfântul Ioan Gură de Aur zice: "Dacă însă atunci când este nedreptățit un bărbat, nu este lucru sigur a te preface, de ce pedeapsă nu va fi vrednic cel ce tace și trece cu vederea atunci când sunt insultate legile?".

A unsprezecea observație

Mulți potrivnici spun că faptul de a se împărtăși cineva nu este o dogmă de credință care să fie păzită și indispensabilă. Chiar dacă împărtașirea frecventă nu este o dogmă de credință, ea este însă o poruncă a Stăpânului care se cuprinde și în alte cuvinte ale Domnului, dar mai ales în aceea pe care a spus-o zicând: "Aceasta să faceți întru pomenirea Mea" {Mat. 22,19), adică încontinuu și în fiecare zi cât ține veacul acesta. De aceea, fiindcă este o poruncă a Stăpânului, ea se cade să fie cu necesitate păzită și, cum am spus mai sus. Iar câți spun unele ca acestea arată prin aceasta că vor să dezbrace dogmele și să le lase lipsite de orice reglementare și legiuire bisericească. Dar să-i întrebăm: pe ce anume trebuie să stea aceste dogme? Dumnezeiescul Ioan Hrisostom ne-a spus că viețuirea are nevoie de dogme corecte, iar dogmele au nevoie de viețuire curată, iar viețuirea curată se naște și se realizează prin dumnezeieștile porunci, prin legile sfinte ale Bisericii și veneratele predanii și reglementări ale dumnezeieștilor Părinți. Deci dacă vom nesocoti sfintele canoane, poruncile Stăpânului și celelalte, atunci va dispărea și viețuirea curată. Dar dacă dispărea viețuirea curată, atunci pierdem și dogmele drepte și vom rămâne pustii și întunecați. Timpul nu-mi va ajunge să enumăr zecile de mii de exemple ale atâtor sfinți care au suferit cele rele și au murit pentru așezămintele și canoanele bisericești. Și totuși se găsesc unii atât de îndrăzneți, încât nu doar că nu suferă cele rele pentru adevăr, dar i se opun și desființează poruncile Stăpânului, împiedicându-i de la dumnezeiasca Împărtașanie pe câți se apropie să se cuminece fără nici o altă greșală sau prilej; ceea ce este un lucru foarte curajos, întrucât însuși Domnul nu l-a exclus de la împărtașanie nici măcar pe Iuda, deși îl știa ca pe un vas întinat al răutății. Domnul îi primește în fiecare zi pe toți cei ce se împărtașesc, și pe cei vrednici îi curăță, îi luminează și sfințește, iar pe cei nevrednici mai întâi îi predă mușcăturii conștiinței, după care, dacă se îndreaptă, îi primește cu indurare. Dacă însă rămân neîndreptați, îi preda felurite neputințe, precum zice Apostolul, că întrucât mulți s-au împărtașit cu nevrednicie, din această cauză destui creștini au ajuns bolnavi și au murit (1 Cor. 30). Dar aceștia, fără să știe starea celor ce se împărtașesc, numai ca să mențină răul obicei care stăpânește cu vătămare sufletească, îi împiedică pe ortodocși de la Cuminecarea dumnezeiască. Să-l întrebăm însă pe Marele Vasile să ne spună adevărul: "Este oare necesar sau lipsit de primejdie să refuzăm ceva din cele poruncite de Dumnezeu ori să-l împiedicăm pe cel ce i s-a poruncit să le facă, sau să ținem partea celui care-l împiedică, mai cu seamă dacă acela care-l împiedică este un om autentic sau un gând binecuvântat se opune poruncii?" La care Sfântul răspunde: "întrucât Domnul zice: "învățați de la Mine că sunt blând și

smerit cu inima" (Mat. 11, 29), este evident ca și toate celelalte sunt învățate de El în chip sigur. Să ne aducem aminte că, atunci când Sfântul Ioan Botezătorul i-a spus: "Eu am nevoie sa fiu botezat de Tine și Tu vii la mine?", însusi Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Unul-Născut al Dumnezeuului Celui Viu, i-a răspuns: "Lasă acum, că așa trebuie să plinim toată dreptatea" (Mat. 3,15); și cum, atunci când Petru voia sa-l abată de la încercările prorocite de însuși Domnul că aveau să i se întâmple la Ierusalim, i-a spus cu iritare: "Înapoia Mea, Satano! Că piatră de poticneală îmi ești, fiindcă nu gândești cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor" (Mat. 16, 23); și iarăși cum, atunci când același Petru a refuzat sub pretextul cinstirii date Stăpânului slujirea Acestuia, Domnul i-a zis: "Dacă nu te voi spăla, nu vei avea parte de Mine" (Ioan 13, 8). Iar dacă este să ajutăm mai mult sufletul cu exemple luate dintre cei de un neam cu noi, să ne amintim și de Apostolul care spune: "Ce faceți de plângeți și-mi sfâșiati inima? Căci eu gata sunt nu numai să fiu legat, ci și să mor în Ierusalim pentru Numele Domnului Iisus" (Fap.Ap. 21, 13). Și cine este mai slăvit decât Ioan? sau mai autentic decât Petru? Sau ce gânduri s-ar putea arăta mai evlavioase decât cele care le-au venit acelora? Se știe însă că nici Moise cel sfânt, nici Iona prorocul, care s-au folosit de unele gânduri spre nesocotirea ascultării, n-au rămas nevinovați înaintea lui Dumnezeu. Toți aceștia ne învață, așadar, că nu trebuie nici să-i contrazicem, nici să-i împiedicăm pe alții și nici să luăm partea celor care-i împiedica. Iar dacă toate acestea și unele ca acestea ne învață să nu luăm partea unora ca aceștia, cu atât mai mult este necesar să-i imităm în toate celelalte pe sfinți, care uneori spuneau: "Trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni" (Fap.Ap. 5, 29), iar alții au zis: "Judecați dacă este mai bine să ascultăm de voi decât de Dumnezeu! Căci nu putem să nu spunem cele ce am vazut și auzit" (Fap.Ap. 4,19)". Și iarăși: "Nu trebuie să împiedicăm pe cel ce face voia lui Dumnezeu fie din porunca lui Dumnezeu, fie dintr-un cuvânt care urmează poruncii Lui, nici nu trebuie ca acela ce face porunca să țină partea celor care-l împiedică, chiar dacă sunt oameni autentici, ci să stăruie în judecata sa". "Pe cel ce face porunca lui Dumnezeu nu dintr-o dispoziție sănătoasă, dar salvează în aparență exactitatea cuvântului Domnului, nu trebuie să-l împiedicăm, în măsura în care nimeni nu este vătămat de acel lucru, ba chiar câteodată unii se și folosesc de acesta, ci trebuie îndemnat să aibă gândul demn de realizarea lui". "Nu trebuie să urmăm predaniilor oamenilor spre desființarea poruncii lui Dumnezeu". "Nu trebuie să preferăm voia noastră proprie voii lui Dumnezeu, ci în orice lucru să căutăm și să facem voia lui Dumnezeu".

Iar dumnezeiescul Ioan Hrisostom spune că "Trebuie să stăm cu vitejie împotriva tuturor lucrurilor care ne retează pornirea noastră bună. Ascultă ce spune Domnul Hristos: "Cine iubește pe tată sau pe mamă mai mult decat pe Mine nu este vrednic de Mine" (Mat. 10, 37). Căci atunci când facem ceva din cele plăcute lui Dumnezeu, oricine ne împiedică să le facem trebuie să ne fie vrăjmaș și dușman, chiar de ar fi tată ori mamă, sau oricine ar fi". Purtătorul de Dumnezeu - Sfântul Ignatie zice: "Oricine vorbește pe lângă cele orânduite, chiar de-ar fi demn de crezare, chiar de-ar posti, chiar de-ar fi feciorelnic, chiar de-ar face semne sau ar prooroci, să vă pară lup în piele de oaie care lucrează stricăciunea". Iar dumnezeiescul Meletie Mărturisitorul spune: "Nu ascultați de monahi, nici de preoți în cele ce vi le spun fără lege și vi le explică cu răutate. Dar ce spun de monahi și de preoți? Nu ascultați nici de episcopi dacă vă îndeamnă cu vicleșug să faceți, să spuneți și să gândiți cele nefolositoare!"

Observația a douăsprezecea

Unii se scandalizează fiindcă nu ascultăm de cele ce ne spun, mai ales în ce privește oprirea de la Cuminecarea continuă, și pun înaintea în apărarea lor acestea trei: 1. că atât canoanele, cât și poruncile sunt sub puterea arhierilor; 2. că nu se cade să-i cercetăm pe arhierii, pe învățători și duhovnici pentru cele ce ne spun, ci doar să ascultăm de toți cu simplitate; și 3. pun înaintea cuvântul apostolic: "Ascultați de conducătorii voștri și supuneți-vă lor" (Evr 13,17). La aceste trei părți ale obiecției n-avem nimic propriu de spus, ca să nu creăm confuzie și tulburare unora; dar a tăcea cu totul față de ele socotim că este un lucru vătămător este suflet; de aceea, să vedem ce spun sfinții, ca să nu se ostenească fiecare degeaba. La prima parte a obiecției răspunde Sfântul Vasile cel Mare și spune: "Căci dacă însuși Domnul, întru Care a binevoit Tatăl (Mat. 3,17), întru Care sunt toate comorile ascunse ale înțelepciunii (Col. 2,3), Care a primit de la Tatăl toată puterea și judecata (Mat. 28,18; Ioan 5, 22), spune: "Poruncă Mi-a dat Tatăl ce să spun și ce să grăiesc" (Ioan 12,49); și iarăși: "Cele ce le grăiesc, cum Mi-a grăit Tatăl, așa grăiesc" (Ioan 12,50), iar Duhul Sfânt nu grăiește de la Sine, ci câte aude de la El acestea le grăiește (Ioan 16,13), cu cât mai mult este cucernic și sigur pentru noi a cugeta și a face acest lucru". Iar Sfântul Ioan Hrisostom arată pornind de la însăși hirotonia arhierilor că aceștia sunt supuși dumnezeieștilor canoane și porunci zicând așa: "Fiindcă arhierul Legii vechi era conducător al poporului, trebuia ca acela care devenea capul tuturor să aibă puterea sa pe cap (căci ca putere absolută este insuportabilă, dar având pusă pe ea semnul stăpânirii este sub lege); deci poruncește ca creștetul lui să nu fie gol, ci acoperit; pentru ca să învețe capul poporului că și el are un cap. De aceea și în Biserică la hirotoniile arhierilor li se pune pe cap Evanghelia lui Iisus Hristos, ca să învețe cel hirotonit adevărata a Evangheliei, și ca să învețe că deși este capul tuturor, acționează sub legile ei: stăpânind peste toți, dar fiind stăpânit de legi; legiuind toate, dar fiind legiuit de lege". De aceea un viteaz din cei din vechime pe numele lui Ignatie, care s-a distins prin arhierie și martiriu, scriind unui alt arhieriu, spunea: "Nimic să nu se facă fără socotința ta, nici tu să nu faci nimic fără socotința lui Dumnezeu, căci faptul că arhierul are Evanghelia (pusă peste cap) este un semn că este sub o putere".

Cât despre partea a doua (a obiecției), unde spun să nu-i cercetăm noi pe arhierii, învățători și duhovnici, ci să-i ascultăm pe toți, la ea răspunde Sfântul Vasile, spunând că "întâistătorul trebuie să facă și să spună fiecare cuvânt cu multă reflecție și punere la încercare, cu scopul de a bineplăcea lui Dumnezeu ca unul ce trebuie să fie pus la încercare și să aibă mărturie și de la cei încredințați lui"?1. Și iarăși: "Se cade ca cei mai învațați în Scripturi dintre ascultători să pună la încercare cele spuse de învățători, iar pe cele ce concorda cu Scripturile să le primească, iar pe cele străine să le respingă și să întoarcă cu energie spatele celor ce persistă în asemenea învățături". Și iarăși: "Cei ce n-au multă cunoaștere a Scripturilor se cade să recunoască sensul distinctiv al sfinților în roadele Duhului; iar pe cei ce sunt așa să-i primească, iar celor ce sunt altfel să le întoarcă spatele". Și iarăși: "Nu trebuie să fim răpiți pur și simplu și fără o cercetare de către cei ce răstălmăcesc adevărul, ci să-i recunoaștem după senmnel distinctiv dat nouă de Scriptură". Și iarăși: "Orice cuvânt sau lucru trebuie să fie încredințat de mărturia de Dumnezeu insuflatei Scripturi spre certitudinea celor buni și rușinea celor răi". Iar la partea a treia a obiecției răspunde dumnezeiescul Ioan Gură de Aur care zice: "Rău lucru este peste tot anarhia, prilejul multor nenorociri și obârșia dezordinii și confuziei; dar un rău nu mai mic este și neascultarea celor conduși. Dar Cineva ne spune poate că este și un

al treilea rău; atunci când stăpânitorul este rău. Știu și eu: acesta nu este un rău mic, ci mult mai rău decât anarhia; căci este mai bine să nu fim stăpâniți de nimeni decât să fim conduși de cineva rău, pentru că în primul caz de multe ori scăpăm și de multe ori ne primejduim, dar în al doilea caz ne vom primejdui cu totul mânați fiind în prăpastie. Deci cum anume spune atunci Sfântul Apostol Pavel: "Ascultați de conducătorii voștri și supuneți-vă lor" (Evr. 13,17) Pentru că mai sus a spus: "Văzându-le sfârșitul vieții să le urmați credința" (Evr. 13, 7), de aceea a zis acum: "Ascultați de conducătorii voștri și supuneți-vă lor". Dar atunci, ce? Când acesta este rău, să nu-l ascultăm? Dar cum zici că este rău? Dacă este rău din cauza credinței, fugi și refuză-l, chiar și dacă n-ar fi doar om, ci și un înger din cer (cf. Gal. 1, 8). Dar dacă este rău din pricina vieții lui, nu fi curios. Iar acest îndemn nu ți-l spun de la mine, ci plecând de la dumnezeiasca Scriptură. Ascultă-l pe Domnul Iisus Hristos Care spune că "Pe scaunul lui Moise au șezut cărturarii și fariseii". După ce a spus multe lucruri cumplite despre ei, a spus apoi: "Pe scaunul lui Moise au șezut cărturarii și fariseii. Deci toate câte vă vor zice vouă, faceți-le și păziți-le; dar după faptele lor să nu faceți" (Mat. 23, 2-3), căci au demnitatea, dar viața lor este necurată; voi însă fiți atenți, nu la viața, ci la cuvintele lor. Căci din năravurile lor nu se vatămă nimeni. De ce? Pentru că sunt vădite tuturor și, chiar dacă ar fi de mii de ori rău, nu va învăța lucruri rele niciodată. Dar dacă este rău din pricina credinței, acest lucru nu este evident tuturor și cel rău nu va refuza să învețe răul. Fiindcă și acel: "Nu judecați ca să nu fiți judecați!" (Mat. 7,1), s-a spus cu referire la viață, nu la credință. De aceea și Sfântul Apostol Pavel mai întâi i-a recomandat (a dat mărturie despre păstori că sunt drepti întru toate) și abia atunci a zis: "Ascultați de conducătorii voștri". Și altundeva zice iarăși: "Dar, spui, cutare om blând, cutare preot, cutare om foarte înțelept face așa. Dar să nu-mi spui acest om blând, preot, înțelept. Chiar dacă ai presupune că acesta este un Petru sau un Pavel sau un înger care s-a coborât din cer, nu m-aș întoarce atât spre demnitatea persoanelor. Căci nu citesc o lege de rob, ci una împărătească, iar când se citesc scrisorile unui împărat, orice demnitate a robilor trebuie să înceteze. Ce-mi aduci în mijloc pe cutare și cutare? Căci Dumnezeu îți va da verdictul nu plecând de la indolența celor robi împreună cu tine, ci plecând de la porunca legilor Lui. "Am poruncit", vă spune, "trebuia să ascuți, iar nu să-l pui înainte pe cutare, nici să cercetezi cu curiozitate relele altora, întrucât marele David a căzut într-un păcat greu, nu te temi că păcătuirea nu este lipsită de primejdie nici pentru noi? Spune-mi!

De aceea trebuie să ne asigurăm și să avem zel numai față de realizările sfinților, iar de indolența și de călcarea legii să fugim cu multă sârguință, căci vom da cuvânt de socoteală nu celor ce sunt robi împreună cu noi, ci Domnului, iar Lui îi vom da răspuns pentru toate cele făcute și trăite în viață". Așa spun sfinții, noi însă, fraților, pentru că Domnul ne-a chemat la pace, se cade să ne supunem și arhierilor și duhovnicilor și învățătorilor din pricina demnității pe care o au de la Dumnezeu. Dar dacă vreunul din ei face ceva absurd sau ne împiedică să facem vreun lucru plăcut lui Dumnezeu, noi să nu încetăm rugându-i până ce îi vom convinge să facă voia lui Dumnezeu, ca între noi să împărătească pacea, să domnească înțelegerea și acordul, să fie iubire între păstori și oi, între arhierii și creștini, între preoți și laici, între întâistători și stăpâniți; ca să rămână departe de noi scandalurile, tulburările, schismele, dezbinările, fiindcă acestea distrug sufletele, casele și bisericile noastre, toată comunitatea și neamul. Pe scurt, ca să fim toți un trup și un duh, toți cu o singură nădejde, așa cum am fost și chemați (cf. Efes. 4,4), ca Dumnezeul păcii să fie cu noi (cf. 2 Cor. 13,11).

A treisprezecea observație

Unii spun: "Iată că facem porunca Domnului și ne împărtășim de două sau trei ori pe an, și aceasta ne este de ajuns pentru apărarea noastră". Unora ca acestora le răspundem că și acest lucru este bun și folositor, dar a se împărtăși cineva mai frecvent este un lucru și mai bun; căci pe cât se apropie cineva de lumină, pe atât se luminează; pe cât se apropie de foc, pe atât se încălzește; pe cât se apropie de sfințenie, pe atât se sfințește. Tot așa, pe cât se apropie cineva mai frecvent de Dumnezeu prin cuminecare, pe atât mai mult se luminează, încălzește și sfințește. Frate, dacă ești vrednic să te împărtășești de două sau trei ori pe an, atunci ești vrednic să te împărtășești și mai frecvent, precum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, păzindu-ți pregătirea și vrednicia. Căci ce ne împiedică să ne împărtășim? Nepăsarea și indolența, de care biruiți fiind nu ne pregătim cât ne stă în putință ca să ne cuminecăm. Iar în alt fel răspundem că unii ca aceștia nu acționează, cum cred, după porunca lui Dumnezeu. Căci unde anume a poruncit Dumnezeu sau altul din sfinți să ne împărtășim de două sau de trei ori pe an? Nicăieri nu se găsește așa ceva. Se cade, așadar, să știm că atunci când facem o poruncă, se cuvine să fim cu luare aminte să o și păzim. Și anume, se cade să păzim și locul și timpul și scopul și modul și toate împrejurările în care se cuvine să se facă; ca astfel acel bine pe care vrem să-l facem să fie desăvârșit întru toate și bineplăcut lui Dumnezeu. Acelasi lucru se observă și la dumnezeiasca împărtășanie, și atunci a se împărtăși cineva încontinuu este și necesar și folositor sufletului, și după porunca lui Dumnezeu, și este un bine desăvârșit și bineplăcut; iar a se împărtăși doar de trei ori pe an, acest lucru nu este nici potrivit poruncii, nici un bine desăvârșit, fiindcă nu este bine ceea ce nu se și face bine, cu alte cuvinte binele nefăcut bine nu este bine.

De aceea, așa cum toate celelalte porunci ale lui Dumnezeu cer fiecare timpul ei cuvenit, precum spune Ecleziastul: "Este o vreme prielnică pentru orice lucru" (Eccl. 3,1), tot așa și poruncii dumnezeieștii împărtășanii se cade să-i dăm timpul prielnic cuvenit. Iar timp potrivit este momentul în care preotul striga acel: "Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați!" Oare aceasta se aude doar de trei ori pe an? Vai, vai! Și dacă, pentru că acest trup material să fie viu, este nevoie să mâncăm de două sau trei ori pe zi, oare pentru că nenorocitul suflet să aibă viața duhovnicească, trebuie să mănânce hrana făcătoare de viață numai de trei ori sau o dată pe an? Nu este acest lucru o mare absurditate? Iar dacă se face așa, mă tem că nu vom avea folos din lucrarea poruncilor, fiindcă le deformăm și stricăm, și atunci nu suntem făcători, ci adversari ai legii. Iar dacă postind de multe ori credem că plinim porunca lui Dumnezeu, păcătuim, cum spune dumnezeiescul Ioan Hrisostom: "Să nu-mi spui că aceștia postesc, ci arată-mi dacă ei fac aceasta după socotința lui Dumnezeu; căci dacă nu este aceasta, atunci postul este mai fărădelege decât orice beție, căci trebuie să observăm nu numai ceea ce se face de ei, ci trebuie cercetată și cauza celor făcute de ei, întrucât dacă ceea ce se face este după socotința lui Dumnezeu, chiar dacă tuturor li se pare că este ceva rău, este de fapt un lucru foarte bun; iar ceea ce este potrivit socotinței Lui și nu-I este pe plac, chiar dacă se crede că este un lucru foarte bun, este mai rău și mai fărădelege decât toate. Căci nu firile lucrurilor, ci verdictele lui Dumnezeu le fac pe acestea să fie bune și rele".

În încheiere, așa ca o concluzie, vom afirma că adevărul despre Sfânta și Dumnezeiasca Împărtășanie ajunge la noi ca rezultat al unei transmișii istorice, dar istoria în înțelesul vieții euharistice este condiționată de caracterul de anamneză

(amintire) și epicleză (invocare) al Euharistiei. În cadrul ei istoria încetează de a mai fi o succesiune de evenimente care vin din trecut în prezent în direcție liniară. **Adevărul nu vine la noi numai pe calea delegării: Hristos – Apostoli E piscopi în desfășurare liniară, ci el vine ca eveniment al Cincizecimii, adică ca o coborâre a Duhului Sfânt, ce asumă istoria liniară într-un prezent harismatic.** Toate Sfintele Taine sunt evenimente harismatice și realități ale Cincizecimii.

De aici exigența și responsabilitatea Bisericii în istorie față de ereziile care sau rupt de misterul divin al Bisericii. Dogmele sale sunt în primul rând afirmații ce privește mântuirea omului, obiceiul lor este să elibereze chipul original al lui Hristos, adevărul, de distorsiunile unor erezii, pentru a ajuta comunitatea Bisericii să păstreze învățătura corectă despre Hristos și prin urmare viața ca prezență a Domnului Iisus Hristos în Biserică.

Texte culese, selectate si prelucrate de Drd. Stelian Gomboș.